

Projekt finansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach pomocy technicznej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2007-2013.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz środków budżetu województwa opolskiego w ramach pomocy technicznej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Pisemne podsumowanie dokumentu:

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego 2014-2020

zgodne z art. 55 ust. 3 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko

Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014-2020 (RPO WO 2014-2020) jest programem dwufunduszowym, realizowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. RPO WO 2014-2020 jest dokumentem operacyjnym, który przyczynić się ma do zwiększenia konkurencyjności i innowacyjności gospodarki oraz poprawy jakości życia w wielokulturowym regionie opolskim, a także odnosi się do celów tematycznych zdefiniowanych we Wspólnych Ramach Strategicznych, uzasadniając wybór danego celu. Przyjęte w nim zintegrowane podejście tematyczne i terytorialne znajduje wyraz w układzie 13 osi priorytetowych, dla których określono cele szczegółowe, pozostających w korelacji z wybranymi celami tematycznymi i priorytetami inwestycyjnymi.

Głównym celem RPO WO 2014-2020 jest **Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki oraz poprawa jakości życia w wielokulturowym regionie opolskim**, co odzwierciedla wizję województwa opolskiego przedstawioną w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r., zgodnie z którą *Województwo opolskie to wielokulturowy region, wykształconych, otwartych i aktywnych mieszkańców, z konkurencyjną i innowacyjną gospodarką oraz z przyjaznym środowiskiem życia.*

Cel główny podkreśla równorzędnie zarówno aspekt gospodarczy, jak i jakości życia. Cel ten pośrednio odzwierciedla kwestie zrównoważonego rozwoju oraz społeczne, w tym kapitału ludzkiego. Uznaje się, że tak zdefiniowany cel **w sposób bezpośredni i pośredni uwzględni horyzontalne polityki UE**. Najważniejsza zasada – zrównoważonego rozwoju - związana z dążeniem do rozwoju regionu przy jednoczesnym poszanowaniu równowagi środowiska – została uwzględniona we wszystkich celach szczegółowych i osiach priorytetowych Programu. Analiza celów szczegółowych i przedsięwzięć priorytetowych pozwala stwierdzić, że realizacja RPO WO 2014-2020 sprzyjać będzie ogólnej poprawie komfortu i jakości życia mieszkańców województwa, realizacji zasady solidarności międzypokoleniowej poprzez racjonalizację użytkowania zasobów i ochronę dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, a także praktycznej integracji polityk sektorowych (zwłaszcza względem sfery badawczo -rozwojowej i gospodarczej) z poszanowaniem środowiska i przestrzeni. Najsilniej zaznaczają się działania sprzyjające rozwojowi gospodarki konkurencyjnej, tj. ekoinnowacyjnej i oszczędnie korzystającej z zasobów środowiska, obniżeniu emisji zanieczyszczeń do środowiska, w tym ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, zwiększeniu możliwości powszechnego uczestnictwa w decyzjach dotyczących środowiska i przestrzeni, zwiększaniu bioróżnorodności, wprowadzaniu inteligentnych sieci energetycznych i ciepłowniczych. W społecznym wymiarze zrównoważonego rozwoju realizacja RPO WO 2014-2020 będzie szczególnie sprzyjać minimalizacji wykluczenia społecznego, zmniejszaniu skali ubóstwa, realizacji prawa do pracy i zabezpieczenia społecznego jako praw podstawowych, zapewnieniu potrzeb społeczności w zakresie dostępności komunikacyjnej całego terenu województwa, łatwiejszego godzenia obowiązków zawodowych.

Prognoza oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego 2014-2020

Zgodnie z wymaganiami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, oraz nr 2011/92/UE z 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne, projekt RPO WO 2014-2020 – jako wyznaczający ramy dla późniejszych realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagał przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z tymi wymaganiami została wykonana Prognoza oddziaływania na środowisko RPO WO 2014-2020, która jest elementem wspierającym proces decyzyjny dla realizacji inwestycji ingerujących w stan środowiska, a wynikających z RPO WO 2014-2020.

Celami Prognozy były głównie:

- identyfikacja potencjalnych oddziaływań na środowisko wynikających z realizacji RPO WO 2014-2020,
- określenie czy w należyty sposób podczas przygotowania *Programu* został uwzględniony interes środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- sformułowanie zaleceń minimalizacji wszelkich jego negatywnych oddziaływań.

Opracowanie Prognozy dla projektu RPO WO 2014-2020 zostało podzielone na dwa etapy. W pierwszym etapie wykonano diagnozę stanu środowiska w obszarze opracowania, czyli obszarze województwa opolskiego wraz z identyfikacją kluczowych zagrożeń i problemów jego ochrony związane z oddziaływaniem planowanych przedsięwzięć na jego poszczególne komponenty m.in. związane z zanieczyszczeniem powietrza atmosferycznego i emisją zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, zanieczyszczeniem wód powierzchniowych i podziemnych, wpływem na obszary chronione, w tym na przedmiot ochrony obszarów Natura 2000.

W Prognozie ze względu na charakter Programu nie analizowano szczegółowo oddziaływania typów przedsięwzięć, uwzględniając je jednakże podczas analizy potencjalnego oddziaływania priorytetu inwestycyjnego jako całości. Dodatkowo analizie poddano przedsięwzięcia priorytetowe planowane do włączenia do RPO WO 2014 – 2020 koncentrując się na skutkach ich wdrożenia w postaci potencjalnych, hipotetycznych inwestycyjnych („twardych”) projektów możliwych do realizacji w poszczególnych osiach priorytetowych.

Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę osi priorytetowych, z uwzględnieniem występowania możliwego negatywnego i pozytywnego wpływu realizowanych w ich ramach działań na środowisko.

Oś Priorytetowa 1. Innowacje w gospodarce

Jej celem jest poprawa konkurencyjności gospodarki poprzez innowacje w przedsiębiorstwach, wsparcie infrastruktury B+R oraz wyspecjalizowanie instytucji otoczenia biznesu w obszarze specjalizacji regionalnych, w tym specjalizacji inteligentnych.

Wypracowanie i/lub upowszechnienie technologii sprzyjających oszczędnemu korzystaniu z zasobów środowiska, w tym technologii związanych z rolnictwem i przemysłem spożywczym, pozwoli na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska oraz na zmniejszenie jednostkowego zużycia zasobów naturalnych. Upowszechnienie wśród specjalistów i decydentów wiedzy o wyzwaniach środowiskowych i sposobach sprostania tym wyzwaniom będzie pośrednim oddziaływaniem sprzyjającym zmniejszaniu presji na środowisko.

Mimo, iż przedsięwzięcia innowacyjne są często utożsamiane z działaniami przyjaznymi dla środowiska, sprzyjającymi jego ochronie oraz racjonalizacji korzystania z jego zasobów – wyniki obserwacji środowiskowych skutków zmian zachodzących w sferze produkcji i konsumpcji oraz zasada przeczności nakazują analizę tego typu przedsięwzięć m.in. w odniesieniu do cyklu życia innowacyjnych produktów.

Ponadto, powstawanie nowej infrastruktury (centra badań, centra szkoleniowe) wiązać się będzie bezpośrednio z zajmowaniem przestrzeni. W celu uniknięcia trwałej utraty zasobów krajobrazu i przyrody lub przejściowych negatywnych oddziaływań na inne elementy środowiska istotne jest prawidłowe przeprowadzenie procedury OOŚ ze szczególnym uwzględnieniem profilu planowanej działalności. W wyniku realizacji przedsięwzięć w ramach

analizowanej osi priorytetowej umożliwiające/ułatwić zostanie tworzenie lub rozbudowa infrastruktury dla parków technologicznych, centrów transferu technologii, co może wiązać się z negatywnym oddziaływaniem na różne elementy środowiska.

Oś Priorytetowa 2. e-Opolskie

Podstawowym celem jest stworzenie warunków do zwiększenia podaży e-usług w sferze publicznej i prywatnej. Rezultatem cyfryzacji będzie poprawa dostępu oraz usprawnienie w załatwianiu spraw administracyjnych, co oprócz oszczędności czasu obywateli przyczyni się do zmniejszenia emisji z transportu i zużycia zasobów (paliw), mniejszą konsumpcją materiałów i energii (w przypadku zmniejszenia ilości dokumentów papierowych), a pośrednio zwiększenia bezpieczeństwa środowiskowego (dzięki usprawnieniu systemów informowania i reagowania na zagrożenia). Jednocześnie w przypadku nieprzestrzegania zasad bezpieczeństwa przestrzeni cyfrowej nastąpi zwiększenie ryzyka przestępstw prowadzących do nieuprawnionego dostępu do danych lub ich utraty co może wpływać na pogorszenie komfortu i jakości życia oraz pośrednio spowodować negatywne skutki dla środowiska.

Oś Priorytetowa 3. Konkurencyjna gospodarka

Podstawowym celem tej osi jest zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu poprzez lepsze warunki do rozwoju przedsiębiorczości, otoczenia biznesu oraz skuteczne wzmocnienie rynku pracy.

Rezultatem postępu technologicznego będzie bardziej niż dotąd oszczędne korzystanie z zasobów środowiska. Pośrednie oddziaływanie wynikać będzie z podniesienia materialnego poziomu życia mieszkańców przyczyniającego się do zwiększenia zainteresowania jakością środowiska. Skoncentrowanie presji na terenach już uprzednio użytkowanych (przeznaczonych pod inwestycję) przyczyni się do ochrony systemu terenów zielonych. W przypadku niewłaściwego prowadzenia działalności turystycznej, zwłaszcza w strefie przygranicznej, nastąpi zwiększenie presji na środowisko, przede wszystkim na tereny zielone. Jak wynika z aktualnego zakresu Programu, planowane są działania na skalę subregionalną związane z uzbrajaniem terenów inwestycyjnych pod przyszłą działalność gospodarczą. Mając na uwadze zakres planowanych inwestycji można się spodziewać szczególnego oddziaływania na bioróżnorodność, krajobraz oraz powierzchnię ziemi. Zajmowanie terenów pod nową infrastrukturę może doprowadzić do fragmentacji przestrzeni, szczególnie w przypadku lokalizacji tego typu obiektów na terenach przyrodniczo cennych, prawnie chronionych lub w ich sąsiedztwie. Aktywizacja gospodarcza może prowadzić do ogólnego zwiększenia presji na zasoby środowiska.

Oś Priorytetowa 4. Gospodarka niskoemisyjna

Celem jest rozwój gospodarki niskoemisyjnej w regionie przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Realizacja działań w OP 4 ma doprowadzić do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń z sektora bytowo-komunalnego i ze środków transportu oraz zmniejszenia hałasu ulicznego. W założeniu zmniejszy się także emisja zanieczyszczeń przez przedsiębiorstwa do powietrza; w sektorze tym nastąpi również zmniejszenie jednostkowego zużycia energii. Nastąpi również zmniejszenie zużycia energii w budynkach publicznych. Mniejsze niż dotychczas będą straty na przesyłanie energii, ciepła, wody, natomiast zwiększy się niezawodność dostaw mediów. Efektem realizacji przedsięwzięć w ramach analizowanej osi będzie poprawa stanu środowiska w kontekście zdrowia publicznego, zwłaszcza w wyniku poprawy jakości powietrza.

Jednocześnie, w przypadku nadmiernego upowszechnienia monokulturowych upraw energetycznych zagrożone będą walory krajobrazowe i bioróżnorodność. Farmy wiatrowe oraz parki solarne również negatywnie wpływają na komponenty krajobrazowe. Niewłaściwa lokalizacja farm wiatrowych może doprowadzić zarówno do zagrożenia bioróżnorodności jak i do pogorszenia lokalnego klimatu akustycznego.

Oś Priorytetowa 5. Zapobieganie zagrożeniom

Celem jest zmniejszenie poziomu zagrożenia wystąpienia i skutków klęsk żywiołowych w województwie opolskim.

W wyniku przewidzianych działań powinno zwiększyć się bezpieczeństwo publiczne poprzez rozbudowę systemów wczesnego ostrzegania i ratownictwa, a także doposażenie specjalistycznych jednostek ratowniczych w sprzęt służący ochronie życia, zdrowia i mienia mieszkańców. Nastąpi zmniejszenie strat materialnych i strat środowiskowych wywołanych zjawiskami powodziowymi. Zwiększenie retencji wodnej prowadzić będzie do poprawy jakości wód a także do równoważenia gospodarki wodnej w rolnictwie. Dodatkowym efektem dobrze zaplanowanych przedsięwzięć ochronnych będzie zwiększenie różnorodności krajobrazowej i zwiększenie

bióżnorodności dolin rzecznych. Realizacja przewidywanych w Programie rodzajów przedsięwzięć ochronnych przyczyni się do ochrony dolin rzecznych przed zabudową.

W przypadku niewłaściwej lokalizacji i wyboru niewłaściwych rozwiązań szczegółowych, w tym technicznych, może dojść do fragmentacji naturalnych i półnaturalnych krajobrazów dolin rzecznych (bariery przestrzenne) oraz do niekorzystnej ingerencji w ostoje siedliskowe i ptasie systemu NATURA 2000 zlokalizowane w dolinach rzecznych. Lokalizacja mokrych zbiorników retencyjnych pomimo korzystnego wpływu na zwiększenie retencji naturalnej będzie niekorzystnie lokalnie oddziaływać na różnorodność biologiczną.

Oś Priorytetowa 6. Ochrona środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego

Celem realizacji działań w ramach tej osi jest rozwój potencjału społeczno-gospodarczego regionu poprzez poprawę jakości ochrony środowiska, dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

Rezultatem realizacji przedsięwzięć w ramach analizowanej osi będzie zmniejszenie presji odpadów na środowisko i zwiększony poziom recyklingu surowców pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych. Zmniejszone zostaną zagrożenia środowiskowe związane z terenami przemysłowymi gdzie zdeponowano odpady, w tym niebezpieczne. Upowszechni się ponowne wykorzystywanie terenów uprzednio zainwestowanych, co przyczyni się do ochrony terenów zielonych. Zwiększy się różnorodność biologiczna na poziomie gatunkowym, ekosystemowym i krajobrazowym, zarówno na terenach chronionych, jak i poza nimi, w tym na terenach obecnie uznawanych za zdegradowane. Zwiększona zostanie zgodność drzewostanów leśnych z warunkami siedliskowymi. Postępować będzie odbudowa ekosystemów wodno-błotnych. Dalszym efektem przedsięwzięć będzie zwiększenie (a co najmniej zachowanie) areału oraz znacząca poprawa jakości zasobów zielonej infrastruktury województwa opolskiego. Nastąpi zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych oraz zmniejszenie zagrożenia zanieczyszczenia wód podziemnych, a także zmniejszenie emisji dwutlenku węgla z sektora energetycznego. Poprawi się stan techniczny i sposoby gospodarowania zasobami dziedzictwa kulturowego. Nastąpi podniesienie świadomości i kształtowanie pozytywnych postaw społeczności wobec dziedzictwa przyrody i kultury, co wynikać będzie w części z działań promocyjnych, a w części – z podniesienia ogólnego standardu życia, do którego przyczyni się realizacja przedsięwzięć ochronnych.

Jednocześnie, lokalizacja instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych lub oczyszczalni ścieków może powodować konflikty społeczne. Budowa infrastruktury dla gospodarki odpadami, gospodarki ściekowej i gospodarki wodnej wiązać się będzie z trwałym zajmowaniem terenów oraz z przejściowymi emisjami towarzyszącymi pracom budowlanym. Okresowe emisje i generowanie odpadów towarzyszyć będą także realizacji przedsięwzięć związanych z ponownym wykorzystaniem terenów przemysłowych. W przypadku niewłaściwie prowadzonej działalności turystycznej i masowych imprez kulturalnych możliwe będzie zwiększenie presji na środowisko, w tym zwłaszcza na zasoby dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Oś Priorytetowa 7. Zrównoważony transport na rzecz mobilności mieszkańców

Wzmocnienie dostępności komunikacyjnej i spójności terytorialnej regionu.

W wyniku zwiększenia przepustowości dróg oraz podniesienia dostępności i atrakcyjności transportu zbiorowego - drogowego i kolejowego – nastąpi zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza z transportu. Udostępnienie nowych lub zmodernizowanych obwodnic i dróg poprawiających dostęp do autostrady doprowadzi do zmniejszenia ilości podróży samochodami przez tereny zabudowane, a tym samym wpłynie pozytywnie na jakość powietrza i klimat akustyczny w miejscowościach. Modernizacja taboru kolejowego doprowadzi do zmniejszenia uciążliwości akustycznych na terenach przylegających do linii kolejowych.

Trzeba uwzględnić, iż budowie oraz modernizacji dróg towarzyszyć będą przejściowe, choć okresowo o znacznym nasileniu, uciążliwości środowiskowe. Niewłaściwe rozpoznanie skali oddziaływania na etapie lokalizacji nowych dróg lub w doborze rozwiązań technicznych czy technologii prowadzenia robót mogą prowadzić do konfliktów społecznych oraz braku zgodności z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu. W przypadku tego typu przedsięwzięć szczególnie istotne jest analizowanie rozwiązań alternatywnych, które pozwalają na osiągnięcie danego celu przy niższych kosztach społecznych i środowiskowych.

Oś Priorytetowa 8. Promowanie zatrudnienia i mobilności pracowników

Zwiększenie konkurencyjności rynku pracy województwa opolskiego.

Cel ten będzie realizowany m.in. przez wzrost zatrudnienia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym długotrwale bezrobotnych i niepełnosprawnych, wzrost adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw, a także zwiększenie okresu aktywności zawodowej.

Bezpośrednim rezultatem zmniejszenia stopnia bezrobocia będzie poprawa jakości życia. Zwiększenie dostępu do usług medycznych w zakresie profilaktyki i rehabilitacji przyczyni się do poprawy stanu zdrowia społeczności województwa. Pośrednim skutkiem przywracania modernizowanych obiektów do użytkowania będzie oszczędność terenu, w tym ochrona przed zabudową terenów zielonych.

Negatywnym skutkiem środowiskowym może być kumulowanie się uciążliwości środowiskowych generowanych przez mikroprzedsiębiorstwa niektórych branż usługowych, szczególnie w przypadku ich lokalizacji poza zabudową miejską, zwłaszcza jeśli nie podlegają one procedurze screeningu środowiskowego.

Oś Priorytetowa 9. Integracja społeczna

Wzrost włączenia społecznego i spójności społecznej mieszkańców województwa opolskiego.

Zwiększenie samodzielności na rynku pracy osób wywodzących się ze społeczności zmarginalizowanych to przesłanka do podnoszenia materialnego standardu życia. W wielu przypadkach poprawa obejmować będzie wyposażenie nieruchomości w podstawową infrastrukturę zapewniającą ograniczenie emisji zanieczyszczeń do środowiska. Zwiększenie dostępu do usług medycznych w zakresie profilaktyki i leczenia przyczyni się do poprawy stanu zdrowia społeczności. Realizacja przedsięwzięć w ramach osi priorytetowej nie wywoła bezpośrednich negatywnych oddziaływań na środowisko.

Oś Priorytetowa 10. Wysoka jakość edukacji

Celem tej osi jest wzrost jakości oraz upowszechnienie edukacji dostosowanej do regionalnego rynku pracy. U wszystkich grup wiekowych kształtowane będą postawy proekologiczne; wynika to z nadrzędnego obowiązku uwzględnienia problematyki środowiskowej we wszystkich typach szkół, a także w ramach kursów doskonalenia zawodowego. Podniesienie kompetencji umożliwiających mobilność na rynku pracy przyczyni się do podwyższenia materialnego standardu życia, a w konsekwencji do zwiększenia zainteresowania problematyką ochrony i jakości środowiska. Realizacja przedsięwzięć planowanych w ramach osi priorytetowej nie wywoła bezpośrednich negatywnych oddziaływań na środowisko.

Oś Priorytetowa 11. Inwestycje w infrastrukturę społeczną

Celem jest podniesienie atrakcyjności obszarów miejskich poprzez rewitalizację oraz poprawa dostępności do podstawowych usług społecznych. Bezpośrednim efektem działań rewitalizacyjnych będzie poprawa jakości środowiska i jakości przestrzeni publicznej. Poprawa warunków życia na terenach zrewitalizowanych będzie czynnikiem sprzyjającym kształtowaniu postaw proekologicznych. Poprawa dostępności do usług medycznych będzie przesłanką dla poprawy stanu zdrowia społeczności.

Podczas wdrażania projektów związanych z budową/modernizacją bazy lokalowej dla edukacji i ochrony zdrowia mogą pojawiać się przejściowe uciążliwości środowiskowe, których źródłem mogą być także prace przy wymianie lub modernizacji infrastruktury technicznej na terenach rewitalizowanych. W wyniku zwiększenia atrakcyjności zrewitalizowanych obszarów może pojawić się zwiększona presja na środowisko, związana np. z inwestowaniem na terenach sąsiednich w nową infrastrukturę.

Oś Priorytetowa 12. Instrumenty Finansowe

Rozwój potencjału gospodarczego regionu poprzez poprawę dostępności do pozabankowych źródeł finansowania inwestycji.

Oddziaływania instrumentów finansowych wynikać będą z priorytetów wsparcia jakiego podlegać będą przedsięwzięcia nakierowane na energooszczędność oraz na wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym, mieszkaniowym i przedsiębiorstwach. Pośrednie oddziaływanie polegać będzie na wsparciu przedsięwzięć mających na celu wdrażanie innowacji (technologicznych i nietechnologicznych) nakierowanych na racjonalne gospodarowanie środowiskiem. Realizacja przedsięwzięć w ramach osi priorytetowej nie powinna wywołać bezpośrednich negatywnych oddziaływań na środowisko.

Ocena skumulowanego wpływu na środowisko przedsięwzięć wynikających z RPO WO 2014 – 2020 została wykonana na podstawie informacji będących wynikiem przeprowadzonych ocen cząstkowych. W czasie jej wykonywania uwzględniano oddziaływania przewidywanych przedsięwzięć inwestycyjnych w odniesieniu do istotnych celów i wskaźników ochrony środowiska, co umożliwiło ustalenie skumulowanego wpływu na środowisko. Z przeprowadzonych analiz wynika, iż przy zachowaniu ostrożności i uwzględnieniu zasad zrównoważonego rozwoju podczas realizacji poszczególnych przedsięwzięć, a także zastosowaniu proponowanych rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko (rozdział 8), między większością zaplanowanych działań nie będą występowały znaczące interakcje (lub będą pomijalne w skutkach dla środowiska). Zatem realizacja RPO WO 2014 – 2020 nie powinna powodować oddziaływań skumulowanych.

W wyniku prac nad Prognozą nie stwierdzono także znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko realizacji RPO WO 2014 – 2020. **Nie ma zatem potrzeby poddawania Programu procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.** Jednocześnie, ze względu na niewielki stopień szczegółowości opisanych przedsięwzięć, co wynika wprost ze strategicznego charakteru dokumentu Programu, stwierdza się, iż kwestia transgranicznego oddziaływania poszczególnych działań realizowanych w ramach RPO WO 2014-2020 pozostawać będzie do indywidualnego rozpatrzenia w ramach procedur oceny oddziaływania konkretnych przedsięwzięć na środowisko.

Zgodnie z zasadą przezorności, w Prognozie zaproponowano szerokie spektrum działań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie potencjalnych negatywnych oddziaływań na środowisko. Środki łagodzące zostały przedstawione w formie rekomendacji oraz konkretnych zapisów, jakie zaleca się uwzględnić w dalszych pracach nad przygotowaniem Programu do jego wdrożenia.

Najważniejszymi zaleceniami w tym zakresie będą:

- przestrzeganie wymogów szczegółowej analizy środowiskowej w przypadku przedsięwzięć budowlanych w niewielkiej skali, lecz związanych z emisją zanieczyszczeń lub pojawieniem się innych presji na środowisko,
- przyjęcie w ocenie planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych następujących zasad związanych z kształtowaniem przestrzeni miejskich i podmiejskich:
  - otwarte tereny zielone i wody są pełnoprawnymi formami użytkowania terenu i stanowią zielono-niebieską infrastrukturę miasta i terenów podmiejskich, a nie rezerwę inwestycyjną pod infrastrukturę techniczną,
  - w pierwszej kolejności sięga się po tereny uprzednio zagospodarowane jako po tereny inwestycyjne,
- przestrzeganie zasady zwartości zabudowy na terenach nowo zajmowanych oraz oszczędności terenu,
- decyzje o lokalizacji, zakresie i sposobie realizacji przedsięwzięć muszą uwzględniać staranne rozpoznanie walorów przyrody (w tym ochrony siedlisk przyrodniczych) i krajobrazu, w tym dziedzictwa kulturowego miast i jego sąsiedztwa, oraz ocenę ich zagrożenia i wymogi ochrony,
- dostosowanie lokalizacji nowych elektrowni wiatrowych do wymogów ochrony siedlisk przyrodniczych i szlaków migracji zwierząt, do wymogów ochrony krajobrazu kulturowego oraz klimatu akustycznego oraz do zapisów wojewódzkiego planu rozwoju OZE,
- obligatoryjne uwzględnianie wymogów ochrony ptaków i nietoperzy przy planowaniu i realizacji remontów/modernizacji budynków.

Prognozę zakończono propozycją zestawu rekomendacji kierunkowych (ramowych, mogących mieć zastosowanie horyzontalne w całym Programie) i szczegółowych, dostosowanych do charakteru RPO WO 2014-2020 w konkretnych osiach priorytetowych i priorytetach inwestycyjnych.

Rozwiązania alternatywne dla postulatów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego 2014-2020

W ramach Prognozy dokonano analizy skutków środowiskowych wystąpienia dwóch rozwiązań wariantowych, określanych jako:

- **Wariant „zero”** – polegający na zaniechaniu realizacji działań wynikających z RPO WO 2014-2020,
- **Wariant realizacyjny** polegający na poszukiwaniu innych źródeł finansowania i sposobu wdrażania dla zaplanowanych typów przedsięwzięć.

Analiza wariantu „zero” – zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu RPO WO 2014-2020 na środowisko

Brak realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego 2014-2020 mógłby mieć miejsce w sytuacji, gdyby Zarząd Województwa Opolskiego odstąpił od uchwalenia tego dokumentu. Ponieważ przedmiotowy dokument jest jednym z podstawowych instrumentów wdrażania polityki regionalnej państwa na terenie województwa opolskiego, jest to praktycznie niemożliwe.

Odstąpienie od realizacji przedsięwzięć opisanych w poszczególnych osiach priorytetowych i priorytetach inwestycyjnych, a także większości planowanych przedsięwzięć priorytetowych może skutkować wstrzymaniem szeregu procesów, których celem jest zwiększenie poziomu innowacyjności w środowisku gospodarczym województwa opolskiego, a także wspieranie efektywności wykorzystania jego zasobów. Brak działań ukierunkowanych na rozwój regionu poprzez budowę gospodarki opartej na wiedzy i rozwoju edukacji, a także promowaniu zrównoważonego transportu może zahamować rozwój konkurencyjności gospodarki regionu wobec innych regionów Unii Europejskiej.

Przeprowadzona analiza wykazała, że zaniechanie realizacji założeń Programu w dłuższej perspektywie może skutkować stagnacją rozwoju, a nawet zacofaniem gospodarczym województwa, co wiązać się będzie z nasileniem niekorzystnych zjawisk społeczno-ekonomicznych, takich jak m.in. bezrobocie, a w dalszej kolejności degradacji przestrzeni i stanu jakości środowiska. Zaniechanie realizacji działań wynikających z zapisu analizowanego dokumentu będzie miało zatem wpływ na poszczególne komponenty środowiska. W związku z tym dokonano analizy istniejącego stanu środowiska oraz jego potencjalnej zmiany w przypadku niezrealizowania Programu, a także stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem, w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska.

Analiza możliwych wariantów alternatywnych w stosunku do działań zaproponowanych w RPO WO 2014-2020

Obecnie nie ma instrumentów finansowych dających możliwość jednoczesnego wdrożenia przedsięwzięć w tak wielu różnych obszarach tematycznych i w zakresie zdefiniowanym w RPO WO 2014-2020. Realizacja wariantu polegającego na zaniechaniu realizacji przedsięwzięć w ramach RPO WO 2014-2020 i poszukiwaniu możliwości ich sfinansowania w ramach innym źródeł spowodowałaby rozproszenie działań i nie pozwoliłaby na osiągnięcie efektu synergii, ani też realizację wszystkich zakładanych celów. Wdrożenie takiego wariantu mogłoby doprowadzić do dalszej degradacji poszczególnych komponentów środowiska. Realizacja tylko niektórych przedsięwzięć mogłaby przyczynić się do pogłębienia dysproporcji pomiędzy obszarem centralnym województwa, a pozostałą jego częścią zwłaszcza terenów pogranicza polsko-czeskiego.

Ze względu na charakter zapisów w Programie dotyczących planowanych przedsięwzięć na etapie sporządzania niniejszej Prognozy brak jest możliwości precyzyjnego określenia rozwiązań alternatywnych dla poszczególnych działań. Skutki środowiskowe podejmowanych działań silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych. Dlatego na etapie programowania i realizacji konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych należy rozważać warianty alternatywne tak, aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływał na środowisko. Rozwiązania alternatywne mogą dotyczyć rozwiązań organizacyjnych, technicznych czy też lokalizacyjnych.

Uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych

Konsultacje społeczne *Prognozy Oddziaływania na środowisko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego 2014 – 2020* trwały w terminie od 8 do 28 listopada 2013 r.

Konsultacje społeczne Prognozy skierowane były do wszystkich zainteresowanych, a w szczególności do potencjalnych beneficjentów Programu. W przewidzianym ustawowo terminie 21 dni zapewniono możliwość zgłaszania opinii pisemnych m.in. poprzez formularz dostępny na stronie internetowej Województwa Opolskiego.

Zgłoszone uwagi do projektu Prognozy dotyczyły głównie:

- zagadnień związanych z gospodarką niskoemisyjną oraz odnawialnymi źródłami energii,
- propozycji zmian w zakresie RPO WO oraz – wynikowo - rozdziału 4 Prognozy, poświęconego analizie zawartości RPO WO 2014-2020 i jego zgodności z politykami horyzontalnymi oraz z innymi dokumentami,
- wpływu RPO WO 2014 – 2020 na realizację celów Ramowej Dyrektywy Wodnej,

Wszystkie uwagi i wnioski zgłoszone w trakcie trwania konsultacji zostały rozpatrzone i w większości wykorzystane przy opracowaniu ostatecznej wersji Prognozy. Zestawienie przedmiotowych uwag wraz z informacjami o ich wykorzystaniu w dokumencie znajduje się w załączniku 3 do Prognozy.

Równolegle, w terminie do 4 grudnia 2013 r., trwały kolejne konsultacje społeczne dotyczące dokumentu RPO WO 2014-2020. Zgłoszone podczas konsultacji uwagi zostały przez autorów Prognozy przeanalizowane pod kątem wpływu na stan środowiska, a więc istotności dla ustaleń Prognozy, a następnie stanowisko GIG zostało przekazane Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Opolskiego. Większość z przedłożonych uwag nie wiązała się z koniecznością wprowadzenia zmian w zapisach Prognozy, a uwzględnienie większości z nich w dokumencie RPO WO 2014–2020, zdaniem autorów Prognozy, mogłoby przynieść pozytywny efekt środowiskowy.

Opinie organów ochrony środowiska: Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, *Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014 – 2020* wraz z *Prognozą oddziaływania na środowisko* został poddany opiniowaniu przez właściwe organy, o których mowa w art. 57 i 58 ww. ustawy.

Dokumenty zostały zaopiniowane przez:

- Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego – opinia z dnia 04.12.2013 r. o numerze: NZ.9022.1.168.2013.JG – bez uwag;
- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu (RDOŚ) – opinia z 12.12.2013 r. o numerze: WOOŚ.410.182.2013.KM, który wniósł uwagi do zapisów Prognozy, dotyczące:
  - poszerzenia zapisów streszczenia w języku niespecjalistycznym,
  - podkreślenia wskaźników monitorowania realizacji Programu.

Przedmiotowe uwagi zostały uwzględnione przy opracowaniu ostatecznej wersji Prognozy.

Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone

Potencjalne oddziaływanie transgraniczne działań przewidzianych w RPO WO 2014 - 2020 uzależnione jest przede wszystkim od lokalizacji oraz charakteru poszczególnych inwestycji realizowanych w jej ramach. Bezpośrednie oddziaływania transgraniczne na środowisko mogą towarzyszyć głównie inwestycjom infrastrukturalnym. Ponadto, ponadlokalne działania systemowe przyczyniające się do budowy pozytywnych relacji gospodarczych w układzie transgranicznym mogą, oprócz podnoszenia potencjału gospodarczego regionu, prowadzić do zwiększenia oddziaływań na środowisko.

W ramach RPO WO 2014-2020 nie planuje się realizacji na terenie województwa opolskiego przedsięwzięć infrastrukturalnych, które z racji swojego charakteru i zasięgu mogłyby negatywnie oddziaływać na środowisko w skali ponadlokalnej. W projekcie RPO WO 2014-2020 nie przewiduje się dla powiatów przygranicznych ani realizacji dużych przedsięwzięć infrastrukturalnych, ani też znaczącej aktywności w transgranicznych działaniach systemowych. Jednym z założeń Programu jest zresztą łagodzenie oddziaływań transgranicznych.

W projekcie RPO WO 2014-2020 przewiduje się, że powiaty przygraniczne zachowają swój rolniczo-przyrodniczy charakter, a głównym motorem ich wzrostu gospodarczego i rozwoju społecznego ma być rozwój turystyki. Dla urzeczywistnienia tej wizji podejmowane będą działania głównie w ramach osi tematycznych 3 i 6, dedykowane dla realizacji Obszaru Strategicznej Interwencji **Obszary Przygraniczne**, koncentrujące się na rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, zachowaniu wspólnego dziedzictwa kulturowego terenów przygranicznych, podnoszeniu jakości gospodarki regionu i wzrostu poziomu życia. Ich celem będzie zwiększenie konkurencyjności gospodarki a zarazem ochrona i wyeksponowanie walorów bioróżnorodności, dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego. Przedsięwzięcia infrastrukturalne związane z uzbrajaniem terenów inwestycyjnych realizowane będą w skali potrzeb subregionalnych i lokalnych¹. W powiatach przygranicznych nie przewiduje się lokowania ponadlokalnych przedsięwzięć transportowych, energetycznych oraz stref przemysłowych.

Analizy przeprowadzone w toku prac nad Prognozą pozwalają jednoznacznie określić, że **realizacja RPO WO 2014 – 2020 nie powinna powodować znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko. Nie ma zatem potrzeby poddawania tego dokumentu procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.** Kwestia transgranicznego oddziaływania poszczególnych działań realizowanych w ramach RPO WO 2014-2020 pozostawać będzie do indywidualnego rozpatrzenia w ramach procedur oceny oddziaływania konkretnych przedsięwzięć na środowisko.

Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

Zgodnie z zaproponowanym systemem wdrażania Programu za jego monitoring odpowiedzialna jest Instytucja Zarządzająca RPO WO 2014-2020 (IZRPO WO) oraz Komitet Monitorujący RPO WO 2014-2020. Wdrażanie RPO WO 2014-2020 przewiduje monitorowanie w oparciu o zestaw wskaźników zaproponowanych w ramach każdej osi priorytetowej dających możliwość przeprowadzenia oceny postępu rzeczowego (wskaźniki produktu i rezultatu) jak i finansowego (wskaźniki finansowe).

W okresie 2014-2020 efekty rzeczowe mierzone będą poprzez: wskaźniki rezultatu (strategicznego) tzw. kontekstowe odnoszące się do diagnozy stanu umożliwiając określenie wpływu interwencji na dany obszar oraz wskaźniki operacyjne produktu odnoszące się bezpośrednio do wyznaczonej strategii interwencji (osi priorytetowych).

W przypadku niektórych osi priorytetowych wykorzystanie wskaźników zaproponowanych w Programie może być niewystarczające dla pełnej oceny skutków środowiskowych realizacji RPO WO 2014-2020. Dlatego, dla skuteczniejszej oceny Programu pod względem wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju, zaproponowano dodatkowe wskaźniki, takie jak m.in.:

- liczba patentów w dziedzinie związanej z ochroną środowiska,
- liczba rozwiązań innowacyjnych w dziedzinie technik ochrony środowiska,
- liczba zastosowanych technologii komunikacyjno-informacyjnych związanych z promocją ochrony środowiska,
- ilość wspartych przedsiębiorstw (w tym w branży turystycznej) posiadających ekocertyfikaty,
- liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w zakresie wdrażania ekoinnowacji,
- liczba projektów, które przyczyniły się do obniżenia energochłonności,
- długość wybudowanych lub przebudowanych ścieżek rowerowych,
- pojemność zbiorników wodnych i polderów – retencja zbiornikowa (m³),

¹ Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014-2020, projekt przeznaczony do konsultacji społecznych (wersja nr 2), Zarząd Województwa Opolskiego, Opole październik 2013.

- liczba projektów realizowanych na obszarach typu brownfield,

Dodatkowo, w celu lepszej weryfikacji, czy realizacja zapisów dokumentu RPO WO 2014 – 2020 spowodowała oddziaływanie na środowisko, proponuje się monitorowanie wskaźników pozwalających łączyć ocenę uzyskanych efektów związanych z rozwojem lokalnym z efektami środowiskowymi, jak przykładowo:

- powierzchnia terenów przemysłowych i zdegradowanych włączonych do obiegu społeczno-gospodarczego (ha),
- emisja zanieczyszczeń pyłowych/gazowych ogółem (bez dwutlenku węgla) (tys. ton/rok),
- ilość zaoszczędzonej (niezużytej) energii pierwotnej w wyniku realizacji projektów w ramach RPO WO 2014 – 2020 (kWh),
- liczba wdrożonych technologii przyczyniających się do ograniczenia ilości powstających odpadów i do zwiększenia poziomu odzysku,
- wielkość ładunku zanieczyszczeń zatrzymanego w wyniku ulepszonych i rozbudowanych systemów gospodarki ściekowej (ton BZT₅/rok).

Powyższy katalog wskaźników może zostać wykorzystany przez IZRPO WO na poziomie *Szczegółowego opisu priorytetów RPO WO 2014-2020*. Wprowadzenie dodatkowych wskaźników powinno nastąpić w porozumieniu z MIR ze względu na konieczność uzupełnienia Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych oraz wprowadzenie ich do systemu informatycznego.

Stały monitoring oraz prowadzona okresowo sprawozdawczość umożliwią płynną kontrolę nad realizacją Programu, jak i ewaluację dofinansowanych przedsięwzięć w ramach Programu. Częstotliwość monitoringu RPO WO 2014-2020 powinna być ściśle związana z systemem monitoringu oraz sprawozdawczości ustalonych dla Programu. Należy jednocześnie zwrócić uwagę na konieczność badania wpływu wszystkich wnioskowanych projektów na środowisko, co każdy beneficjent deklaruje we wniosku o dofinansowanie. Częstotliwość monitoringu oddziaływania projektów powinna być zgodna z harmonogramem realizacji projektu i prowadzona na każdym etapie życia projektu.

Należy przy tym przewidzieć mechanizmy umożliwiające wstrzymanie lub w skrajnych przypadkach odebranie dofinansowania w przypadku gdyby realizacja danego przedsięwzięcia pomimo przeprowadzonych procedur skutkowało negatywnym i trwałym oddziaływaniem na środowisko.